



Interlingvistikaj Kajeroj

Reviews | Recensioni | Recenzoj

8 febbraio 2011

La Chaux-de-Fonds, 17-21 aŭgusto 2009: Aktoj de la unua Simpozio pri Homaranismo en KCE

Redaktoro: Bertil Nilsson

(eldonas Kooperativo de Literatura Foiro, 2010)

Revuo de Paolo Valore

La libro estas frukto de la unua homaranistika simpozio en Ĉaŭdefono kaj ĝia kerno estas kontribuajoj pri homaranistiko kaj aplikata homaranismo. Sed, samtempe, ĝi estas la unua kajero de nova revuo, kaj la redaktoro deklaras ke la revuo estonte enhavos ankaŭ artikolojn el ties limaj fakoj zamenhofologio, sociologio, historio, aparte idehistorio, religiscienco ktp.

Starigas Francisko Degoul per "Homaranismo 1914-1917". Inter 1910 kaj 1913 inversiĝis la prioritato por la paco de la homaro: la religia disigo inter la homoj pli gravas kaj profundas ol la lingva. Dum la oka UK en Krakovo, Zamenhof deklaris sian retiriĝon: li resignis pri la gvidado de la lingva movado kaj preferis dediĉi al la politike-religiaj principoj. Degoul rekonstruas la penson de Zamenhof kaj la organizadon de kongreso dum la lastaj jaroj de sia vivo.

Carlo Minnaja, per "L.L. Zamenhof kaj T.G. Masaryk: diversecoj kaj similecoj pri religio, naciecoj kaj internaciismo", apudigas Zamenhof, "la hilelisto, la homarano, la honorrifuzema kaj nesinelmontra *Majstro* de la esperantistoj" kaj Masaryk "la filozofo, la naciisto, la politikisto, la diplomato, la trifoje elektita ŝtatprezidanto". La aĝa distanco estis grava en la vivkernaj momentoj: kiam Zamenhof komencis la projekton de la internacia lingvo, Masaryk estis jam doktoro kaj engaĝita politike kaj diplomate. Sed ambaŭ estis aktivuloj pri sia minoritato: Zamenhof estis cionisto dum kelke da jaroj kaj neniam kaŝis sian hebreecon; Masaryk estis agitanto por la ĉeĥa nacio (kaj poste ankaŭ por aliaj etnaj minoritatoj en la grande Aŭstria-Hungaria imperio). La rilatoj al religio estis malsamaj sed ambaŭ havis esencan indiferentecon. Malgraŭ ke ili taksis oportune konformiĝi al kelkaj ritoj, tamen tiaj ritoj estis rigardataj kiel nura eksteraĵo: Zamenhof revis pri tuthomara religio, kies unuopaj eksteraj manifestiĝoj estis la religioj tradiciaj; Masaryk malagnoskis formalan katolikismon kaj elektis surfacan protestantismon. Kiam temas pri organizo de ŝtato kaj pri internacia interkompreniĝo, ili troviĝas sur kontraŭaj flankoj: laŭ Masaryk, ŝtatoj devus koincidi kun nacioj kaj etnoj; Zamenhof, kontraŭe proponis la forigon de la identigo de unu ŝtato kun unu gento kaj konceptis la Unuiĝintajn Ŝtatojn de

Eŭropo.

Christer Kiselman kontribuas per "La evoluo de la pensado de Zamenhof pri religioj kaj la rolo de lingvoj". Sur la bazo de la leteroj verkitaj de Zamenhof antaŭ kaj post la Bulonja kongreso kaj de aliaj dokumentoj, Kiselman sekvas la disvolvon de liaj pensoj sur hilelismo, homanarismo kaj neŭtrale-homa religio. Kiselman ilustras kiel la projekto de homanarismo elkreskis de liaj klopodoj savi la Judan popolon de mizera stato kaj kiel liaj ideoj sur la rolo de lingvo ŝanĝiĝis dum lia vivdaŭro. Zamenhof alfrontis tri malsamajn rolojn: ligvo por religia servo (en lia kazo, estis la hebrean kaj la aramea); lingvo por la instruado (en lia kazo, la rusa); lingvo por reciproka kompreno inter suferantaj homojn en aliaj landoj (lingvo kiu mankis). Al ĉi tiuj oni devas aldoni kvaran: lingvo por ĉiutaga uzo, ne nepre unu el la tri menciitaj (por la plejparto de Judoj en orienta Eŭropo ĝi estis la jida). Kiselman esploras, kiel Zamenhof volis krei novajn lingvojn por ĉi tiuj roloj kaj eltrovas paradokson: lingvo estas gravega elemento de identeco sed, samtempe, oni povas enkonduki novan artefaritan lingvon. Ĉi tio montras la arbitrecon de kulturaj esprimoj kaj de religiaj tradicioj kaj eble povas parte klarigi la mankon de anoj.

Raymond J.L. Brisebois partoprenis per "Zamenhof, la faliganto de muroj naciismaj: de la naskiĝo de cionismo ĝis solvo homaranisma de la palestina problemo". Laŭ Brisebois, malgraŭ ke Zamenhof restis kompata al la bazaj idealoj de cionismo ĝis la fino de la vivo, de la fakto ke li lasis aktivan partoprenon al tiu movado proksimume dum la tempo de unua publikigo de la internacia lingvo (1887) oni povas konkludi ke li trovis fine la kreon de la Juda Stato de Israelo neakordigeblan kun la principoj de Homaranismo.

Giorgio Silver kontribuas per "De 1901 al 2001: la homaranismo de Zamenhof, la sennaciismo de Lanti, la spirita sinkretismo de Privat, la raŭmismo de la Esperanta Civito". La tri ideologioj (homanarismo, sennaciismo kaj spirita sinkretismo) emfazis distingon inter la esperantistoj kiuj vidas en la lingvo nur komunikilon kaj tiuj kiuj vidas en esperanto pluson. La pluso estas tio kio produktas homaranojn, sennaciulojn, mondcivitanojn. Raŭmismon Silver ne konsideras ideologion sed nur metodon, ĉar ĝi (male al la unuaj tri) ne proponas, aŭ profetas, palingenezon. La ideologio inklinas al eksklusiveco; la raŭmismo ne celas restriktion: la esperantistaro profiliĝas ne kiel movado, sed kiel popolo kaj la disvolva modelo estas plurisma. La raŭmismo ne volas disvastigi esperanton kiel helplingvo, sed kiel kulturlingvon.

Per "La kaŝita penso de Zamenhof", Walter Zelazny proponas nekonvencian hipotezon. Unue, Zelazny rimarkas ekstreman ambiguecon en la rilatojn de Zamenhof al la jida lingvo. Unuflanke Zamenhof dediĉas al la jida sufiĉe da energio, strebas ĝin lingvistike poluri, verkas pri ĝi, ktp; de la lingvistika vidpunkto li havis tre pozitivajn opiniojn. Aliflanke, ideologie li ne volis ĝin akcepti, opiniante ke la jida kaŭzos pli da perdoj ok profitoj por potenciala unuiĝonta renaskota hebrea nacio kaj timante ke povas naskiĝi iu nova "objektiva" juda popolo, kiu dividos "la veran judaron". Due, Zelazny rimarkas la diferentecon de diversaj judaj "gentoj" kaj memorigas la kreskantan antisemitismen en la tuta Eŭropo kaj en Rusio mem. Kiam aperis en Eŭropo la vokfrazo "solvo de la nacia problemo" (koncerne germanojn, italojn, polojn kaj aliajn), Zamenhof kredis en la ebleco krei komunan lingvon por Judoj, sed ne ŝtaton. Sed Zamenhof forĵetas ankŭ la ideon de asimiliĝo. En la epoko de la kreskantaj naciismoj kaj antisemitismo, estis realo danĝera por minoritatoj (kiel holokaŭsto estos la plej tragika ekzemplo). Sub la Homaranismo, Zamenhof strebi iel "defendi", eble eĉ "kaŝi" Judojn de la eventualaj tragedioj.

Zofia Banet-Fornalowa kompletigas ŝian libron *La Familio Zamenhof* per "Postparolo – Pri Homaranismo kaj la Familio".

Armando Zecchin proponas kelkajn "Demandoj pri Homaranismo" kaj pri hilelismo rilate al religio kaj religiemo. 1) Ĉu Zamenhof vere celis enkaldronigi ĉiujn religiojn aŭ li proponis komunan denominatoron al kiu ĉiu religiano povus kaj rajtus almeti sian

komplementon el sia religio? 2) Ĉu Zamenhof estis hebreo *Talmuda* aŭ nova kaj moderna hebreo. Kaj ĉu tio gravus por kompreni homaranismon? 3) Li kredis je natura morala leĝo. Pro tio, li certe estas fora de certaj franĝoj de postmodernismo, laŭ kiu tia natura morala leĝo estus elpenŝaĵo de pasintaj epokoj aŭ ĉiukaze kompromitus la homan aŭtonomion, kiu devus esti absoluta. Ĉu oni baptus Zamenhofon kiel malprogreseman? 4) Kiel hodiaŭ li sintenu antaŭ postmodernismo? Ĉu ni evoluigos homaranismon al skeptikismo kaj al relativismo?

Henri Masson mallonge rekonstruas per "De Zamenhof ĝis Gandhi" la pensojn de Zamenhof kaj Gandhi pri religio, pri la rolo de la angla kaj la internacia lingvo kaj malkovras, kiel skribis Edmond Privat, penskonverĝon "pri la spirita unueco de la homaro".

Paolo Penacchio esploras, per "Mazzini, Garibaldi, Zamenhof", se la ne grandan sukceson de esperanto ene de la frua socialisma movado itala estas rilatigebla al la penso de gravaj intelektuloj (kaj patriotoj kaj revoluciuloj) ene de ti ĉiu movado. Pro tio, Penacchio analizas la personecon kaj la agon de Mazzini, Garibaldi kaj apudigas ilin al la personecon kaj la agon de Zamenhof. Laŭ Penacchio, la zamenhofaj hilelismo kaj homaranismo kaj la itala movado mem povas esti konsiderataj kiel elementoj en sintonio unu kun la alio kaj la ne okazinta renkontiĝo inter esperantismo kaj granda parto de la progresemaĵaj demokratoj-respublikanoj italaj ne ŝuldiĝas al tiuj, kiuj kunmetis la bazon de tiu pensado, sed al aliaj kaŭzoj kaj al la tiama apenaŭa disvastiĝo de esperanto en Italio.

Jaroslav Karhan kontribuas per "Ekde Komenio al Zamenhof kaj Obama". Li tre mallonge kunligas du proponojn, kiujn Komenio prezentis en sia *La vojo de Lumo* (1642), al Zamenhof (pri la universala lingvo) kaj al la 44-a prezidento de Usono Barack Obama (pri la prezentitaj ideoj kaj intencoj, kiujn la aŭtoro taksas "ŝanco por kreo de nova epoko de la homaro").

Davide Astori rekonstruas la rilatojn inter "Zamenhof kaj framasonismo". Kvankam ne ekzistas pruvoj certaj kaj rilataj dokumentoj pri lia adeptiĝo, estas ĝenerale akceptata la fakto ke Zamenhof estis adepto de framasonismo. Astori apudigas la universalisman kaj etikan elanon zamenhofan (en bulonja parolado kaj en programaj poemoj) al kelkaj elĉerpajoj el la *TextitIdenteco* de la Granda Oriento de Italio.

André Cherpillod fermas la volumon per "Hilelo, la unua homarano". La homaranismo de Zamenhof nomiĝis en la komenco *textithilelismo*, laŭ la nomo de Hileo de Saĝulo (nomata *nakŭ Hileo la Maljuno* aŭ *Hileo la Babilonano*). Opinante ke Hileo estas tre malbone kaj tre nesufiĉe konata, Cherpillod rekonstruas, el disaj diroj troveblaj en la du *Talmudoj* (la *Jerusalema* kaj la *Babilona*) kaj en la *Midraŝo*, kelkajn informetojn pri lia vivo (ĉu reala ĉu imagita) kaj pri lia moralo. Finfine, Cherpillod esploras la konsistaĵon de hilelismo de Zamenhof.

Pri la aŭtoro

Kontaktadreso

Paolo Valore
Università degli Studi di Milano, Italia
Facoltà di Lettere e Filosofia
Dipartimento di Filosofia
Via Festa del Perdono 7
20122 - Milano - Italia
Retadreso: paolo.valore@unimi.it.
Retejo: <http://dipartimento.filosofia.unimi.it/index.php/paolo-valore>.
ResearcherID: A-1822-2010

Copyright

© © © © 2010 Paolo Valore. Pubblicato in Italia. Alcuni diritti riservati.